

De European Student Affairs Conference 2025 bracht Europese experts en onderzoekers op het gebied van studentenbeleid in maart bijeen in Antwerpen. Jo Breda en Esther Holleman, gasthoofdredacteurs van deze editie van *Thema*, benoemen de belangrijkste inzichten die op deze conferentie naar voren kwamen.

Hoe kunnen we studenten optimaal ondersteunen?

Leren van elkaars ervaringen

Jo Breda & Esther Holleman

VLIR & Vlaamse Hogescholenraad, Brussel

In maart organiseerden de Vlaamse hogescholen en universiteiten, in samenwerking met de European Council for Student Affairs (ECStA) en de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS), de European Student Affairs Conference (ESAC25). Het doel was om praktijkexperts en onderzoekers die zich bezighouden met studentenbeleid vanuit heel Europa bijeen te brengen. Nationale verschillen in uitdagingen en oplossingen kunnen immers een bron van inspiratie vormen voor nieuwe praktijken; door actoren fysiek samen te laten komen ontstaan kansen voor samenwerking, kennisdeling en innovatie. Dat de organisatoren de VVS nauw betrokken bij de opzet van het congres, kwam voort uit de overtuiging dat de student als volwaardige partner centraal moet staan in de gemeenschap van het hoger onderwijs. ESAC25 bracht in totaal ruim driehonderd deelnemers uit zestien landen samen in Antwerpen, met als centrale vraag: hoe kunnen we studenten optimaal ondersteunen?

Het zwaartepunt van het congres lag bij de bijdragen uit het werkveld. Naar aanleiding van een oproep tot bijdragen in de herfst van 2024 ontvingen we inzendingen die een goed beeld geven van de actuele aandachtspunten binnen het studentenbeleid. Daarnaast verzorgde Liz Thomas van de Universiteit van York, die onderzoek doet naar het vergroten van studentenparticipatie, het behoud en succes van studenten en institutionele benaderingen om de studentenervaring

en -resultaten te verbeteren, een keynotespeech en een workshop over het ondersteunen van 'de hele student', een benadering die studiesucces ruimer interpreteert dan enkel in termen van diploma's of cijfers.

Tijdens het congres kwamen in de vele workshops en presentaties diverse belangrijke thema's en inzichten naar voren. Daarnaast interviewden we Liz Thomas over instroom en succes van studenten. De belangrijkste punten zetten we hier op een rij, waarbij we de inzichten van Thomas specifiek benoemen.

Hoge verwachtingen

De bijdragen aan ESAC25 illustreerden dat studenten zich bewust zijn van de hoge maatschappelijke verwachtingen waaraan zij moeten voldoen: omgaan met technologische disruptie, sociale diversiteit en overvloedige wetenschappelijke informatie, en de nood aan kritisch onderscheid tussen feiten en desinformatie. Ook de hogeronderwijsinstellingen dienen in dat licht steeds meer een voorbeeldrol op te nemen op het vlak van duurzaamheid, digitalisering en inclusie.

Volgens Liz Thomas winnen de zogenoemde 'soft skills' aan belang in een wereld waar informatie op elk moment beschikbaar is. Vaardigheden zoals multitasking, procesgerichte evaluatie en werken onder druk vragen veel tijd om onder de knie te krijgen, maar vallen vaak buiten het

Studentenbeleid

reguliere curriculum. Wanneer we succes hertekenen als duurzame tewerkstelling of bredere maatschappelijke participatie, volstaat het niet langer te denken in termen van 'studiesucces': het idee van studentsucces komt dan centraal te staan. Daarbij is een geïntegreerde studentenervaring van groot belang. Onderwijs, sociale activiteiten, sport en vriendschap zijn geen gescheiden domeinen, maar elementen van een holistische leerervaring waarin studenten toekomstbestendige vaardigheden ontwikkelen.

Sense of belonging

Een terugkerend thema op het congres was het belang van mentaal welzijn en het gevoel van verbondenheid, of *sense of belonging*. Studenten die zich thuis voelen binnen hun opleiding en instelling, presteren doorgaans beter en ervaren meer welzijn. Dit gevoel van verbondenheid bevordert niet alleen studiesucces, maar ook de ontwikkeling van sociale vaardigheden en maatschappelijke attitudes, en draagt dus bij aan het studentsucces.

Studentengroepen zoals studenten met een migratieachtergrond of pionierstudenten blijken moeilijker aansluiting te vinden bij de cultuur van de hogeronderwijsinstellingen. Investeren in inclusieve gemeenschapsvorming kan voor deze groepen nog meer effect hebben. Activiteiten die groepsvorming en de identiteit van het 'student zijn' of 'student in dit vakgebied zijn' versterken, dragen bij aan gelijkere onderwijskansen en verminderen het risico op uitval. Liz Thomas vraagt evenwel aandacht voor een valkuil: we moeten het concept 'sense of belonging' niet interpreteren alsof de student zou moeten veranderen. Het gaat er eerder om een krachtige omgeving te bieden voor de ontwikkeling van alle studenten, door een holistische aanpak, met een gezamenlijke taal en gedeelde verantwoordelijkheid bij verschillende diensten en op verschillende niveaus.

Studentenervaring onder druk

Veel studenten moeten, vaak uit financiële noodzaak, hun studie combineren met werk. Volgens gegevens van database Eurostudent, die cijfers over de sociale dimensie van het Europees hoger onderwijs verzamelt en analyseert (Mandl & Menz, 2024),

- werkt gemiddeld 59 procent van de studenten tijdens de lesperiodes;
- rapporteert 26 procent ernstige tot zeer ernstige financiële moeilijkheden;
- kan gemiddeld 29 procent het zich niet veroorloven te studeren zonder betaalde baan.

Hierdoor identificeren almaar meer studenten zich primair als 'young professional' eerder dan als 'student'. Studenten afkomstig uit financieel kwetsbare gezinnen zouden hier extra kwetsbaar voor zijn. De studieperiode wordt zo een hybride levensfase, waarin studeren en werken gelijkwaardig naast elkaar staan.

Deze tendens bemoeilijkt het opdoen van een rijkere studentenervaring met deelname aan extracurriculaire en vormende activiteiten. Wanneer studenten louter kijken naar het diploma in functie van de latere loopbaan, willen of kunnen ze het zich niet permitteren om de tijd te nemen voor de ruimere studentenervaring die breedvormend is voor de langere termijn. Deze tendens is bovendien extra bedreigend voor al kwetsbare studenten voor wie verbondenheid met medestudenten, hun opleiding en hun instelling moeilijker is, zoals studenten met een migratieachtergrond of pionierstudenten.

Liz Thomas wijst erop dat net deze bredere vorming onmisbaar is voor de transformatie die hoger onderwijs biedt en die kan bijdragen aan succes in de loopbaan op de langere termijn. Deze transformatie is niet vanzelfsprekend: ze impliceert het (deels) loslaten van de oorspronkelijke sociale identiteit en het herdefiniëren als student, vakgenoot of professional in een sector, in verbondenheid met anderen. Hoger onderwijs moet in die zin niet enkel een 'safe space' bieden waarin studenten zich veilig voelen, het moet studenten ook buiten hun comfortzone brengen om hen te helpen zich te ontwikkelen.

Thomas pleit voor studentondersteunende diensten die niet louter functioneren als vangnet, maar als instrument voor het laten opbloeien van alle studenten. Deze diensten maken deel uit van een sociaal ecosysteem waarin ontmoeting, erkenning en participatie centraal staan, een 'caring community'. Omdat niet elke student evenveel tijd of ruimte heeft om aan extracurriculaire activiteiten deel te nemen, is het cruciaal om binnen het curriculum van de opleidingen ruimte te maken voor verbondenheid en bredere vorming. Het is daarbij net voor studenten die het meest kunnen winnen van bredere vorming, zoals pionierstudenten, het minst evident om eraan deel te nemen. Als integratie in het curriculum niet mogelijk is, loont het om initiatieven collectief aan te bieden, met een 'opt-out' in plaats van een 'opt-in'-benadering.

Fysieke basisbehoeften

Een goed sociaal ecosysteem mag de fysieke basisbehoeften van studenten niet uit het oog verliezen. Het tekort aan betaalbare studentenhuysvesting kwam op ESAC25 sterk naar voren. Verschillende Europese landen kampen momenteel met een huisvestingscrisis voor studenten. De stijgende studentenaantallen zijn niet gevolgd door proportionele investeringen in infrastructuur. Investeren en het uitvoeren van plannen zijn nodig om het aantal betaalbare studentenresidenties te verhogen.

Daarnaast blijkt uit de bijdragen dat studentenvoorzieningen niet altijd bekend of toegankelijk zijn voor studenten. Transparante communicatie, structurele begeleiding en peer-to-peerondersteuning kunnen hierbij het verschil maken. Een jaarlijkse intake of check-in kan een moment

zijn om financiële, sociale en academische ondersteuning te koppelen aan individuele noden.

Gebalanceerde ondersteuning

Op het congres kwamen talrijke voorstellen voorbij voor tools en projecten die studenten ondersteunen. Ze verschillen in de strategie die ze hanteren en hoe ze hun doelpubliek definiëren. Sommige initiatieven richten zich op alle studenten (universeel aanbod), wat stigmatisering vermijdt. Niet elke student heeft evenwel dezelfde steun en dezelfde hoeveelheid ondersteuning nodig. Andere initiatieven zijn doelgroepgericht, zoals betaalbare huisvesting voor beursstudenten. Er is ook gepersonaliseerde ondersteuning, die je via individuele gesprekken kunt afstemmen op specifieke noden.

Liz Thomas wijst erop dat we meestal verwachten dat studenten hun eigen problemen diagnosticeren, hun eigen noden onderkennen, op zoek gaan naar mogelijke oplossingen voor die noden en het aanbod correct inschatten. Maar voor veel studenten is dat niet gemakkelijk. Vaak zijn studenten nog niet genoeg in staat om verantwoordelijkheid op te nemen voor hun eigen situatie.

Een goed werkend ondersteuningssysteem vereist een balans tussen de drie bovengenoemde sporen: generiek, doelgroepgericht en gepersonaliseerd. Die balans zal verschillen per context en opleiding, en voortdurende evaluatie zal nodig zijn.

Belang van cocreatie

Diverse workshops op ESAC25 gingen in op het ontwerpen van studentenbeleid en het belang van cocreatie daarbij. Volgens de slogan *Nihil de nobis, sine nobis* (niets over ons, zonder ons) is de betrokkenheid van studenten cruciaal. Studenten zijn geen beleidsverantwoordelijken, maar hun perspectief als gebruiker is noodzakelijk om noden correct te identificeren en de gebruikerservaring centraal te stellen. Het realiseren van een krachtig studentenbeleid vereist het engagement van iedereen met een hart voor studenten.

**Vaak zijn studenten nog
niet genoeg in staat om
verantwoordelijkheid op te
nemen voor hun situatie**

Instellingen moeten structureel inzetten op professioneel ontwikkelde, goed ondersteunde medewerkers met een duidelijke opdracht en ruimte voor kennisdeling.

Liz Thomas verwoordt het treffend: 'We need strong professionals who build sustainable expertise and knowledge.' Samen ontwerpen, dromen en bijsturen resulteert in effectiever beleid. Deze participatie moeten we ondersteunen met wetenschappelijke evidentie, monitoring en interprofessionele samenwerking.

Studentenondersteunende diensten zijn constant in beweging, aansluitend bij veranderingen in de context van het hoger onderwijs en de samenstelling van de studentenpopulatie. Daardoor is er een voortdurende nood aan nieuwe beleidsontwikkeling en het ontwerp van nieuwe instrumenten en diensten. Nieuw beleid vraagt tijd en middelen. Het is essentieel om te investeren in een visie op de lange termijn en te leren van elkaars ervaringen en experimenten. ESAC25 wilde een platform creëren voor uitwisseling over studentenbeleid. Voor deze editie van Th&ma nodigden we als gasthoofdredacteuren enkele congresdeelnemers uit om hun bijdragen in een artikel te vatten. Zo willen we alvast enkele voorzetten geven tot reflectie en een gedeelde visie op hoe we de toekomstige student het best kunnen ondersteunen.

Jo Breda

is senior beleidsmedewerker sociaal beleid bij de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)

Esther Holleman

is beleidsadviseur hogeschoolbeheer bij de Vlaamse Hogescholenraad

Literatuur

- Mandl, S. & Menz, C. (2024). Students' employment and internships. In K. Hauschildt (red.), *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Eurostudent 8 – Synopsis of indicators 2021-2024*. Wbv Publikation. doi: 10.3278/6001920e0006
- Thomas, L. (2012). *Building student engagement and belonging in Higher Education at a time of change*. Paul Hamlyn Foundation. scholar.google.co.uk/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=7H2BzRYAAAAJ&citation_for_view=7H2BzRYAAAAJ:Do3iK_w7-QYC